

Μετά από συνάντηση στην Κομοτηνή, στις 4 Μαρτίου 2005 με τον Περιφερειακό Διευθυντή Εκπαίδευσης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κ. Χρήστο Παπαγεωργίου και μετά από επιθυμία του ιδίου, αλλά και του τομέα Θρησκευτικών του Π.Ι. να καταθέσω τις απόψεις μου επί του θέματος της εισαγωγής του θρησκευτικού μαθήματος για τα άλλα δόγματα και τις θρησκείες στα δημόσια σχολεία, υποβάλλω άτυπα τις σκέψεις μου.

Ως προερχόμενος από την ομογένεια της Κωνσταντινούπολης, όπου διδάχτηκα τα Θρησκευτικά στο ελληνικό μειονοτικό δημοτικό σχολείο και στο ελληνικό μειονοτικό Γυμνάσιο (Ζωγράφειο) και μάλιστα σε χρονική περίοδο εντάσεων και πιέσεων προς την ομογένεια και γνωρίζοντας ότι τότε δεν υπήρχαν Θρησκευτικά στα δημόσια σχολεία της Τουρκίας, είμαι σύμφωνος στην παροχή θρησκευτικής εκπαίδευσης στα μειονοτικά εκπαιδευτήρια. Ως διαβιώσας επί 20ετία σε μειονότητα γνωρίζω ότι η έκφραση της θρησκευτικής και πολιτισμικής ιδιαιτερότητας είναι το κατεξοχήν αίτημα και δικαίωμα των μειονοτήτων.

Η εισαγωγή της θρησκευτικής εκπαίδευσης των άλλων θρησκευμάτων στα δημόσια σχολεία ενδέχεται να δημιουργήσει προβλήματα. Λαμβάνοντας ως ένα υποθετικό παράδειγμα την ενδεχόμενη εισαγωγή του ισλαμικού θρησκευτικού μαθήματος στα δημόσια σχολεία καταθέτω τους προβληματισμούς μου:

1. Ποιο Ισλάμ θα διδαχτεί; Ως γνωστό υφίστανται στο Ισλάμ ποικίλα δόγματα και διαιρέσεις. Οι Σουνίτες, οι Σίιτες, αλλά και οι Μπετασίδες-Αλεβίδες (τουρκική εκδοχή του Σιιτισμού) είναι τα κυριότερα ρεύματα που έχουν πολλές και εν πολλοίς έντονες διαφορές μεταξύ τους, αλλά συνάμα υπάρχουν και άλλα ρεύματα με ακραίες ή μη τάσεις. Δεν πρόκειται πάντα για θρησκευτικό ζήτημα ή καθαρά θρησκευτικές διαφορές, αλλά προ πάντων για θέμα ταυτότητας και εθνοτικής καταγωγής των παραπάνω.

2. Ποιος φορέας θα εκφράζει τις παραπάνω θρησκευτικές κοινότητες στην Ελλάδα και πώς θα καταστεί δυνατό να εγγυηθεί κανείς μία ορθή διδασκαλία, μία ορθή έκφραση της θρησκείας αυτής με βάση την ελευθερία και τη δημοκρατία, που είναι η πεμπτουσία της ελληνικής παιδείας;

3. Πώς θα διδαχθεί η θρησκεία αυτή και με ποιο τρόπο; Υπάρχουν στην πατρίδα μας χιλιάδες μετανάστες όλων των αποχρώσεων και εθνοτήτων που ανήκουν στα παραπάνω δόγματα. Πώς θα επιτευχθούν η ομοιογένεια περιεχομένου στη διδασκαλία ή η έκφραση των επιμέρους διαφοροποιήσεων;

4. Υπάρχουν περιοχές στη Χώρα μας (Θράκη) όπου οι μουσουλμανικοί πληθυσμοί είναι σχεδόν αμιγείς εξ'επ'όψεως ισλαμικού δόγματος και έτσι η

ενδεχόμενη ισλαμική διδασκαλία για τους πληθυσμούς αυτούς στα δημόσια σχολεία να φαίνεται ίσως κάτι το απλό και εφικτό. Εκτός όμως από ενδεχόμενους προβληματισμούς που μπορεί αυτό σε βάθος χρόνου να δημιουργήσει (διδασκικά βιβλία, γλώσσα διδασκαλίας, κ. ά.), ίσως να προκαλέσει και τη μετατροπή του ήδη υφιστάμενου στα δημόσια σχολεία μαθήματος των Θρησκευτικών σε κλειστό δογματικό μάθημα με τη λογική «ο καθένας το δόγμα του και τη θρησκεία του».

5. Η ενδεχόμενη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου δόγματος ή θρησκείας στα δημόσια σχολεία ίσως να προσδώσει αυτόματα δογματικό και ομολογιακό περιεχόμενο και στο υπάρχον θρησκευτικό μάθημα, το οποίο σήμερα δεν είναι ούτε κατήχηση, ούτε θρησκευτολογία, αλλά ένα ανοιχτό και απόλυτα ανεκτικό προς τις άλλες θρησκευτικές παραδόσεις μάθημα που εκφράζει την παράδοση και τον θρησκευτικό πολιτισμό μας με απόλυτο σεβασμό προς όλους¹. Εκτιμώ ότι η κατανόηση των θρησκειών και των πολιτισμών πρέπει να βοηθηθεί μέσα από την κρατική θρησκευτική εκπαίδευση. Με την καθιέρωση στα δημόσια σχολεία μαθήματος θρησκευτικών ενός θρησκευτικού δόγματος ή θρησκείας θα έχουμε εκ των πραγμάτων μάλλον ένα αυστηρά δογματικά προσανατολισμένο μάθημα που θα εκφράζει τη συγκεκριμένη θρησκεία ή θρησκευτική κοινότητα. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο ανατροπής του υφιστάμενου ανοιχτού και κρατικού χαρακτήρα του ήδη υπάρχοντος μαθήματος των Θρησκευτικών που είναι υπό την εποπτεία της Πολιτείας (σχεπτικό παρ. 5 της παρούσης) και θα πρέπει τότε να κατοχυρωθεί **α.** η μη μετατροπή του σε ομολογιακό ή κατηχητικό μάθημα, και **β.** η περαιτέρω αποκλειστική αρμοδιότητα της εποπτείας του από την ελληνική Πολιτεία.

6. Είναι ορθό να παρέχεται και προς τους αλλόδοξους θρησκευτική εκπαίδευση. Αυτό όμως πρέπει να γίνει με λίαν προσεκτική επιστημονική και παιδαγωγική προετοιμασία, μετά από διάλογο, μετά από σχολαστική μελέτη και αξιολόγηση όλων των παραμέτρων και λαμβάνοντας προ πάντων υπόψη την εμπειρία άλλων χωρών της ΕΕ, όπου διαβιούν μεγάλες ομάδες αλλόδοξων πληθυσμών (π.χ. Γερμανία).

Αντώνιος Χατζόπουλος

¹ Με αυτό το πνεύμα άλλωστε της ανοχής και του σεβασμού όλων των θρησκειών έχουν συγγράφει και τα νέα σχολικά βιβλία Θρησκευτικών του Γυμνασίου.